

ESKİŞEHİR'İN YUNAN İŞGALİ VE GÜLNAZİK TÜRKÜSÜ

The Greek Invasion of Eskişehir and the Song of "Gülnazik"

Occupation grecque a Eskişehir et chanson de "Gülnazik"

Ferya ÇALIŞ*

ÖZET

Birinci Dünya Savaşına İttifak Devletleri ile katılan Osmanlı, almış olduğu ağır yenilginin ardından Mondros Mütarekesini imzalamıştır(30 Ekim 1918).Mütarekenin "Müttefikler kendi emniyet ve selametlerini tehdit altında gördükleri taktirde, askeri noktaları işgal etme hakkına sahip olacaklardır."şeklindeki maddesine dayanarak Yunanlılar da Eskişehir - Afyon hattını işgale girişmişler fakat karşılarında güçlü bir Türk Ordusu bulmuşlardır.Daha sonra Kütahya-Eskişehir Savaşları, Sakarya Savaşıyla devam etmiştir.23 Ağustos 1921'de başlayan Sakarya Muharebesi Türkün mutlak zaferiyle sonuçlanmıştır.Sakarya Zaferinden sonra Eskişehir'den çekilen Yunan birçok yeri yakıp yıkmıştır.Eskişehir 2 Eylül 1921'de işgalden kurtulmuştur.Eskişehir halkı tüm İstiklal Muharebelerinde, Milli Kuvvetlere gereken maddi ve manevi desteği sağlamış, tüm gücüyle mücadele etmiştir.

Bu yazımızda Kurtuluş Savaşında Eskişehir İli, Sivrihisar İlçesi, Elekli Köyünde Yunan askerlerinin Gülnazik adında bir genç kıza yaptıkları zulmün hikayesini ve türküsünü değerlendireceğiz.Gülnazik Türküsü, bu yaşanan acıların, Yunan zulmünün canlı örneğidir.

Anahtar Kelimeler

Eskişehir, Elekli, Yunan İşgali, Gülnazik, Türkü

ABSTRACT

The Ottoman Empire which was joined to the first World War with the Alliance States signed the Mondros Agreement after a heavily defeat. (30 October 1918) According to the article of the Agreement in the shape "if the Allied States faced that there are important dangerous for their security and well being, then they will have the right to occupy the military regions" the Greeks occupied Eskişehir – Afyon line, but they faced strong Turkish Military Powers.Later on, Kütahya – Eskişehir Wars continued with the Sakarya Wars. The Sakarya Wars began at 23 August 1921 and resulted with the absolute victory of Turks After Sakarya victory, while Greeks were withdrawing from the city, they burned and demolished many places. Eskişehir was saved from the occupation at the date 2 September 1921.

In this article, we will evaluate a song and tyranny story about a young girl as named Gülnazik who lived in Eskişehir province, Sivrihisar district, Elekli village and was been tyrannized by the Greek soldiers in the period of Independence War. Gülnazik song is a living example of these lived bitters and Greek tyrannies.

Key Words

Eskişehir, Elekli, Greek occupation, Gülnazik, chanson

GİRİŞ

Osmanlı Devleti,Birinci Cihan Savaşında bilindiği gibi, Galiçya, Kafkasya, Makedonya, Suriye ve Irak Cephelelerinde çarpışmış ve birçok zaferler kazanmıştır. Fakat 1917 yılında Amerika Birleşik Devletlerinin itilaf devletlerinin

yanında savaşa girmesi, savaşın gidişini değiştirmiştir.İttifak devletleri 1918'de yenilmişler, galip devletler mağlup devletlerle ayrı ayrı mütareke ve anlaşmalar yapmışlardır.Osmanlı Devleti ile de şartları çok ağır olan Mondros Mütarekesini yapmışlardır.(30 Ekim 1918). Bu

* Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü II.Sınıf Öğrencisi

mütarekenin yedinci maddesi “Müttefikler kendi emniyet ve selametlerini tehdit altında gördükleri takdirde, askeri noktaları işgal etme hakkına sahip olacaklardır.” şeklinde idi. Bu maddeye dayanarak yurdun birçok askeri noktaları yanında, Eskişehir istasyonunu da işgal etmişlerdir. (1)

Yunanistan’a Anadolu’dan vaadedilen pay, İzmir ve hinterlandından ibarettir. Bu sebeple Yunan ordusu, İzmir’e çıktıktan 1919 Haziran sonuna kadar geçen bir buçuk ay içinde payına düşen bölgeyi işgal etmiş ve işgal hareketine bir müddet ara vermiştir. Bu durgunluktan sonra Yunan Ordusu önce 1920 Haziranında taarruza geçerek Anadolu’nun Bursa-Uşak çizgisine kadar olan kısmını işgal etmiş, daha sonra da, 1921 yılında yaptığı taarruzlarla Orta Anadolu’ya girmiş ve Ankara yakınlarına kadar ilerlemiştir. (2)

Birinci-İkinci İnönü Savaşlarında (6-10 Ocak, 23 Mart -1 Nisan 1921) Milli Kuvvetlerin, barındığı ve kaynaştığı Eskişehir aynı zamanda ordu karargahı Çukurhisar’a taşınmıştır. (3)

Yunanistan, İkinci İnönü Muharebesi’nde uğradığı yenilginin etkisiyle iyice sarsılmıştı. Lloyd George’un telkiniyle, Eskişehir-Afyon hattını işgal etmek üzere giriştikleri bu taarruz, şu üç gerçeği ortaya koymuştu:

I. Türk Ordusu, sanıldığı gibi bir vuruşta dağıtılacak kadar zayıf değildir. Günden güne de kuvvetlenmektedir.

II. Türk Ordusunu ezmek için daha çok kuvvete ve dolayısıyla daha çok silah ve malzemeye ihtiyaç vardır.

III. Yunan Ordusunun şimdiki kadar uyguladığı taarruz stratejisi yanlışdır. (4)

İkinci İnönü Savaşı’ndan sonra, üç aya yakın bir zaman geçmişti. Ondan sonra, 10 Temmuz 1921 gününde Yunan Ordusu cephemize karşı yeniden genel

saldırıya geçmiştir. Bu saldırıdan önceki günlerde iki tarafın durumu şöyle idi:

Bizim ordumuzun çoğunluğu, başlıca Eskişehir’de ve Eskişehir’in kuzey batısındaki İnönü cephesinde ve Kütahya Altıntaş dolaylarında yığılmıştı. Afyonkarahisar yöresinde iki tümenimiz vardı. Geyve’de ve Menderes Bölgesinde ise birer tümenimiz bulunuyordu.

Yunan Ordusunun da, Bursa’da bir, Uşak doğusunda iki kolordusunu toplu bulunduruyordu. Mendereste bir tümeni vardı.

Yunanlıların bu saldırısı üzerine yapılan ve Kütahya-Eskişehir savaşları adıyla anılan bir savaşlar dizisi vardır. On beş gün sürmüştür. Ordumuz, 25 Temmuz 1921 akşamı büyük bölümüyle Sakarya doğusuna çekilmişti. (5)

İnönü Savaşlarında yendiğimiz Yunan Ordularını müttefik devletlerinin kıskırtma ve teşvikleri ile Yunanistan’dan yeniden sevk edilen birliklerle kuvvetlerinin çok artması ve taarruzlarını yenilemeleri ordumuzun geri çekilmesini zorunlu kılan nedenlerdir.

Eskişehir il sınırları içerisinde Milli Kuvvetlerimiz şu cephelerde çarpışmışlar ve düşmana ağır kayıplar vermişlerdir.

Birinci Cephe: Piribeyli-Bayemli-Sığırcık-Bağlıca-Akhisar-Bardakçı-Cevizli-Beşsaray.

İkinci Cephe : Türkmen Dağı-Beşsaray-Virancık-Cevizli-Bardakçı-Kadıkuyusu-Mehmet köy-Kırkpınar-Çandır-Sivrihisar. Bu cephe savaşlarında ordu karargahı Sivrihisar’da idi.

Üçüncü Cephe: Süphen Tekkesi-Akpınar-Kanlıpına Kalkanlı Hamidiye (Kırgızdağı)-Selçuk tepesi-Kadıkuyusu-Çandır.

Dördüncü Cephe: Beylikahır-Sarıkavak-Derbentli-Karakaplı-Halilbağı-Sivrihisar.

Beşinci Cephe: Sakarbaşı-Belpınar-Kırkpınar-Beyköy-Görelli.

İşgal sırasında şehirde kalan işgal kuvvetleri halka yer yer zulüm yapmışlar, girdikleri her yerde birçok isteklerde bulunmuşlardır. (6)

Yunanlılar, Kütahya ve Eskişehir Muharebelerinin sonucunu, zafer sarhoşluğu ile çok mübalağalı yaşamışlardır. Gerçi, bu muharebelerde ordu önemli kayıplara uğramış, düşmana bir hayli silah ve malzemedan başka geniş arazi bırakmıştı. Fakat, Yunan stratejisi başarıya ulaşmamış ve önceden umdukları gibi Türk Ordusu yok edilememiştir. (7)

Türk Ordusunun Kütahya-Eskişehir Muharebelerini kaybetmesi İstiklal Harbini en tehlikeli noktasına getirmiş bulunuyordu. Ordunun büyük kayıplarla Sakarya gerisine çekilmesi Ankara'da gizlenmesi mümkün olmayan bir sarsıntı yaratmıştı. Bu sarsıntının en şiddetli devresi 23 Temmuz 1921 ile 5 Ağustos 1921 arasında rastlar. (8)

Yunan Ordusu, Kütahya-Eskişehir Muharebesinden sonra bulunduğu bölgede yeni taarruz için gerekli hazırlıklarını yapmakta idi. 13 Ağustos'ta Yunanlılar ileri harekete geçecekler ve 23 Ağustos'ta Sakarya'da Türk cephesine taarruza girişeceklerdi. 23 Ağustos'ta başlayacak olan Sakarya Muharebesi 22 gün ve 22 gece aralıksız devam ederek, Türk zaferiyle sonuçlanacaktı. Bu süre içinde Türk milletini canını dişine taktığını, bütün varını yoğunu orduya verdiğini görmekteyiz. (9)

Sakarya Zaferi üzerine tren ile şehirden çekilip giden Yunanlıların geride kalan tahrip taburları şehri ateşe vermişlerdir. Bilhassa Tuzpazarı -Taşbaşı-Reşadiye camininin bulunduğu yerler de İstasyon Caddesi semti ve Bağlar Caddesinin olduğu cihet tamamen kül olmuştur. 13 Eylül 1921'de başlayan işgal 2 Eylül 1922'de sona ermiştir.

Eskişehir halkı, gerek İnönü Savaş-

larında ve gerekse Kütahya-Eskişehir ve Sakarya Savaşları ile diğer İstiklal Muharebelerinde, Mili Kuvvetlere değerli maddi ve manevi yardımlarda bulunmuşlardır. (10)

YUNAN İŞGALİNİN MÜŞAHİDLERİ:

Bu işgal ve yaşanan hadiseleri Eskişehir'in Kargın ve Dumluca köyünde yaşayan ve yaşananları hala hafızalarında canlı olarak hıfz eden iki kişiden dinledik.

Şimdi makalemizde Kargın köyü yakınlarındaki Dumluca köyünde bu dramı yaşayan canlı şahitlerimizden Şerife Ebe'nin anlattıklarına tanık olacağız:

"Babam askere gidiyordu Çanakka-
le'ye, şehit olmuş dediler.

Yunan köye geldiği vakit altı-yedi yaşlarındaydım. Bizim köyden evvel Garkına (Kargın) gitmiş. Giddikleri vakit hiç ziyan virmemişler, bi tek yiyecek toplamışlar. Gavurun bi denesi Garkınlılara 'Şincik(şimdi) ordu size bişey yapmıyacak emme dönüşte her yeri yakıp yıkacak, siz durman kaçın.' demiş. Didiği gibide olmuş sona (sonra) Dümrek'e gitmiş. Garkınlılar gırlara kaçmış. Yonan dönmüş arpa tınazlarını, evleri, bğdeyleri, tarlaları yakmışlar dağıtmışlar. Köyden bi dene adam bulmuşlar. Zengin bi herif vardı, Ziybek(Zeybek) diyi. Aman yavrum adamı dövmüşlerde evin içine atıp diri diri yakagomuşlar. Köyün garılarından gözellerini alıp ırzına geçmişler. Köyde Fadik diyi çilli bi kadın varmış. Çocuk-kene çiçek olmuş, ondan yüzü gözü çillenmiş. Kadın çikin diyi Yonan tükürmüş kadının yüzüne. Kadın pek sevinmiş. 'Amanım benim çilli çikin yüzüm pek hora geçtin.' demiş şükretmiş.

Dumluca'nın adamı pek cesurdu. Yonanı köye sokmadılar. Yedi dene Yonan öldürmüş, iki denede esir almış bizim yi-

ğitler.Bizde merak itdik.Anamınan esirlere bakmaya gittik.Bi dene odaya sokmuşlar, bağlamışlar.Emme pek göremedik,karanlıkdı.Esirler demiş bizim köylülere:'Bizi Kemal'e teslim' demişler.

Bizim köyde Gara Mustafa diyi bi genç varmış,ben hatırlıman ya!Aha o Belek köyünden Cennet diyi bi gızınan evliymiş, gavur köyleri basınca,Gara Mustafa Kadın Cennet'e:'Belek köyüne gidip gaynanamı getireyim.'demiş.Gitmiş gaynanasını almış, dönerkene Yonanınan karşılaşmışlar.Yonan Gara Mustafa'nın bacaklarını kesmiş,eziyet idmiş,öldüregomuş.Gaynanasını da goyun yüzer gibi memelerini yüzmüşlerde sırtından aşıragomuşlar.Köye cenazeleri geldi,bütün Dumluca yandı gavruldu.Tek Dumluca değil bütün gomşu köyler yandı.Gadın Cennet dul galdı. Ezreil hem gocasını hemde anasını aldı.

Yonan gitdi emme guzum yedi yıl gıtlık oldu, fakirleştik,irezil oldu bütün köyler.Allah bi daa yaşatmasın. (11)

Makalemize ikinci canlı şahit Karınlı Gülizar Ebe'nin anlattıklarıyla devam edeceğiz:

Gurban bayramıydı.Gavur geldi,gurbanlar asılı galdı.Çocuktuk.Ellerimize gına yakındydık. Ellerimizinen oynarken üç dene gavur geldi.O gavurlar harmanları ataşaldı,evlerimişzi yakdı,erkekleri kadınları bi bayırın dibine topladı.Para,altın istedler.Kiminn sopaynan golunu gırdılar.Gadınları garaladılar.Davarımızı, sığırımızı derledi topladı aldı.Kendn bilenler gırlara,çamların içine,hiç bilmediğimiz yerlere kaçtık.Gaçamayanları öldürdü dövdü.Ebenin birini otluğu yaktıktan sona içine atdı da diri diri yakdı.Zeybek'i yaktı.Evlerden yataklarımızı tepelere çektik.Evlerimiz yanarkene üç gün üç gece aç susuz galdıkda öldürmeyen Allah öldürmez.Hepimiz çamların dibine gıslıdık,ağlaştık galdık.Sona müslüman as-

kerlerimiz geldi, gavuru sürdü.Bizi dağlardan daşlardan topladı.Bi de geldik evlerimiz,eşyalarımız hep yanmış.Çuvalların içinde yattık ağlaştık kaldık.Hökümet misir unu gönderdi. Bi kilo unu bi hafta bulamaç yaptıkta yidik.Yaaa öyle günler geçirdik guzum!" (12)

GÜLNAZİK TÜRKÜSÜ:

Buraya kadar makalemizde halkımızın yaşadığı ızdırapları ele aldık.Halkımız o dönemde çektiği sıkıntıları türkülerle dile getirmiştir.Bilindiği gibi türküler bir toplumun sosyal ve kültürel yapısının, sevinçlerinin, üzüntülerinin, tepkilerinin, coşkularının dile getirildiği yaygın anonim mahsüllerdir.Halk arasındaki "Türkü anlamak için türkü dinlemek gerekir." düşüncesine biz de katılarak, Eskişehir ve çevresinde yapmış olduğumuz derlemeler sırasında, Yunan işgali esnasında zor durumda kalan "Gülnazik" in başından geçenlerin anlattığı Gülnazik Türküsünü de derledik.Bu türküye ve hikayesini ele alacağız:

İşgal esnasında Yunan Kuvvetleri Eskişehir ili Sivrihisar ilçesi Elekli köyünü basar. Elekli köyünde Gülnazik adında genç bir kızın amcasının oğlu ile düğünü vardır.Yunan Kuvvetlerinin başı Güzel Gülnazik 'i görünce Elekli Köyü muhtarına (13) şöyle der:"Bu güzel kıızı verirseniz köyü yakıp yıkmayız." Bunun üzerine muhtar Gülnazik 'i Yunan askerlerine teslim eder.Gülnazik Atina'ya götürülürken erkek kardeşi Tahir'den yardım ister.Kardeşini kurtarmak isteyen Tahir Yunan askeri tarafından öldürülür.

GÜLNAZİK:

Şu bayır güllü bayır
Gülünü de dikenden ayır
Kardaşım adın Tayır
Beni Yonandan ayır

Durnam durnam
Ben Yonanda durman (14)

YUNAN:
Otomobile binmedin
Gözyaşını silmedin
Ne çok ağlan Gülnazik
Tayır kardaşın olduğunu bilmedim

Nazik Nazik
Gençliğine yazık (15)

GÜLNAZİK:
Otomobile bindirin
İncitmeden indirin
Ben Yonan malı olmam
Beni geri döndürün

Durnam durnam
Ben Yonanda durman

YUNAN:
Gavur geldi pisledi
Bir klavuz işledi
Ne çok ağlan Gülnazik
Muhtarınız gösterdi

Nazik Nazik
Gençliğine yazık

GÜLNAZİK:
Otomobiller yağlansın
Müslüman olan ağlansın
Beni buraya getiren Yonan
Dilerim zincirlere bağlansın (16)
Durnam durnam
Ben Yonanda durman

YUNAN:
Eskişehir'in yazması
Özenmişte almış babası
Naman da iyi olurmuş
Dacık gızının sarması (17)

Nazik Nazik
Gençliğine yazık

GÜLNAZİK:
Ak keseden su içmez
Taburun burdan geçmez
Girme Yonan koynuma
Sarsamda hora geçmez

Durnam durnam
Ben Yonanda durman

YUNAN:
Bakırı da suya daldırdın
Doldu diye kaldırdın
Ne çok ağlan Gülnazik
Gülbenzini soldurdun

Nazik Nazik
Gençliğine yazık

GÜLNAZİK:
Fasille vursam pişer mi?
Yere düşse şişer mi?
Sen Yonansın ben müslüman
Bize nikah düşer mi? (18)

Durnam durnam
Ben Yonanda durman

YUNAN:
Gökte durnam dönüyor
Döne döne iniyor
Benim sana yandığımı
Cümle alem biliyor
Nazik Nazik
Gençliğine yazık

GÜLNAZİK:
Fasilleyi kuruttum
Pişirmeyi unuttum
Ben Yonan'a geleli
Beş vaktımı unuttum

Durnam durnam
Ben Yonanda durman

Kabaklar köken attı
Yılanlar yola yattı
Eskişehir muhtarı
Beni Yonan'a sattı

Durnam durnam
Ben Yonanda durman

Yumurtanın sarısı
Yere düştü yarısı
On beşime gelmeden
Oldum Yonan garısı (19)

Durnam durnam
Ben Yonanda durman

Çatıda dolu düştü
Ağladım gözüm şişti
Bin liralık hayatım
Gavur Yonan'a düştü

Durnam durnam
Ben Yonanda durman

Atina'nın hamamı
Yandan çıkar dumanı
Kimselerden şüphem yok
Öldürsünler imamı

Durnam durnam
Ben Yonanda durman

Elekli köyü yandı
Eleğim dalda kaldı
Koyur Yonan gideyim
Nişanlım köyde kaldı

Durnam durnam
Ben Yonanda durman

YUNAN:

Elekli köyü yanmaz
Eleğin dalda kalmaz
Koyurayım git emme
Köyde nişanlı almaz

Nazik Nazik
Gençliğine yazık

GÜLNAZİK:

Kilisede kantarsın
Her gördüğüne sarkarsın
Ben koynuna girince

Neden benden korkarsın?
Girme Yonan koynuma
Küfür küfür kokarsın (20)

Durnam durnam
Ben Yonanda durman

Gülnazik Atina'da yedi yıl kalmıştır. Bu süre içinde üç çocuğu olur. Kurtulmak için Türkiye'ye bir gemi ile kilim gönderir. Bu kilime kurtulmak istediğini yazar. Türkiye'den de Gülnazik'e haber gider. Bu haberde ona bir gemi ayarlandığı ve bu geminin saati bildirilir. Gülnazik gemiyle kaçır fakat çocuklarını denize atar. Çocuklarını denize atmasının nedeni ; bazı rivayetlere göre Yunan'ın soyunun devamını istememesidir. (21) Bazı rivayetlere göre de, ailesinin onu çocuklarıyla birlikte kabul etmeyeceği korkusudur. (22)

ÇOCUKLARI:

El mi attın denize
Batmadık çıktık yüze
Atma anam bizi denize
Bizde gidelim dedemize (23)

Durnam durnam
Ben Yonanda durman

GÜLNAZİK:

Atina'nın üzümü
Tutturamadım sözümü
Üç çocuğumu atarken
Yumuverdim gözümü (24)

Durnam durnam
Ben Yonanda durman

Atina'nın urganı
Kadifeden yorganı
Çocuklarımı sorarsan
Balıkların kurbanı (25)

Durnam durnam
Ben Yonanda durman

Çocuklarını denize attığı için gemi kaptanı Gülnazik'i götürmek istemez. Bunun üzerine:

GÜLNAZİK:

Yumurtanın kulpu yok
Gözlerimde uyku yok
Sür gemici gemini
Hiç kimseden korkum yok

Durnam durnam
Ben Yonanda durman

Gülnazik'in gittiğini öğrenen Yunan:

YUNAN:

İç eşikten hoplardım
Otomobile atladım
Gülnazik yok dediler
Karakolları yokladım

Nazik Nazik
Gençliğine yazık

GÜLNAZİK:

Gidin bulutlar gidin
Yonan'a haber edin
Yonan beni sorarsa
Denizi tarif edin

Durnam durnam
Ben Yonan'da durmam

Gülnazik Elekli köyüne gelir. Kapıya vurup, annesine seslenir.

GÜLNAZİK:

Annem beni kaçırdılar
Yollarımı şaşkırdılar
On beşime değmeden
Bir Yonan'a düşürdüler

Durnam durnam
Ben Yonan'da durman

Atina'dan tuz geldi
Allah'tan izin geldi

Aç anam aç kapını
Yonan'dan kızın geldi (26)

Durnam durnam
Ben Yonan'da durman

Gülnazik ile annesi sarılıp uzun uzun ağlaşırlar.Gülnazik öğrenir ki yedi yıl boyunca onu bekleyen nişanlısının o gün düğünü vardır.Tanınmamak için siyahlara bürünüp düğüne giden Gülnazik'i nişanlısı boyundan endamından tanıır.Nişanlısı Gülnazik'e şöyle söyler: "Gel seni nikahlayayım, bu düğünden vazgeçeyim."Gülnazik de nişanlısına şöyle cevap verir:"Bunca yıl Yonan kahrı çektim de gumalık kahrı mı çekemeycen?Guman olurum ben senin." Böylece nişanlısıyla kavuşurlar.Bu hayat hikayesi yıllardır anlatılır.Bu türkü bir çok insanı gözyaşlarına boğar. (27)

KAYNAK KİŞİ BİLGİLERİ

1) Aysun AKSIN, 1960, Eskişehir ili-Sivrihisar ilçesi-Dümrek köyü,İslam,Hanefi,İlkokul mezunu,Derleme tarihi:8 Şubat 2001

2) Zeliha ÇAKIR, 1923,Eskişehir-Sivrihisar-Kargın köyü,İslam,Hanefi,Okur-yazar değil,Derleme tarihi:31 Mart 2001

3) Nezihe ÇALIŞ, 1955, Eskişehir-Sivrihisar-Kargın köyü,İslam,Hanefi,İlkokul mezunu,Derleme tarihi :Ocak 2001

4) Emriye BARIŞ, 1950, Eskişehir-Sivrihisar-Kargın köyü,İslam,Hanefi,İlkokul mezunu,Derleme tarihi:30 Mart 2001.

5) Zeynep AKKÖZLÜ,1916(?),Eskişehir-Sivrihisar-Elekli köyü

6) Şerife KOCA,1915(?), Eskişehir-Sivrihisar-Kargın köyü, İslam, Hanefi, Oku-yazar değil,Derleme tarihi:28 Ocak 2001

7) Gülizar GÜMÜŞTEKİN, 1909(?), Eskişehir, Sivrihisar,Kargın köyü, İslam, Hanefi, Okur-yazar değil, Derleme tarihi:28 Ocak 2001

8) Asiye KARTAL, 1922, Trabzon ili-Yomra ilçesi-Yenice(İşkivroz), İslam, Hanefi, Okur-yazar değil,Derleme tarihi:5 Şubat 2001

NOT:Kaynak kişi 1,2,3,4,5,6,7 Ferya Çalış Derlemesine; kaynak kişi 8 ise Betül Kartal Derlemesine aittir.

NOTLAR

- 1) Eskişehir İl Yıllığı, 1967, S.98
- 2) Sabahattin Selek, Anadolu Tarihi, İstanbul, 1981, S.402
- 3) Eskişehir İl Yıllığı, 1967, S.99
- 4) SELEK,a.g.e.-S.602
- 5) M.Kemal ATATÜRK, Nutuk, H.z: H.Veldet Velidedeöglu, Cilt II, İstanbul, 2000,S.291
- 6) Eskişehir İl Yıllığı, 1967, S.99
- 7) SELEK,a.g.e.-S.612
- 8) SELEK, a.g.e.- S.619
- 9) SELEK,a.g.e.-S.624
- 10) Eskişehir İl Yıllığı,1967,S.99
- 11) Kaynak Kişi 6, Ferya Çalış Derlemesi
- 12) Kaynak kişi 7, Ferya Çalış Derlemesi
- 13) Kaynak Kişi 8(Betül Kartal Derlemesi)'e göre Gülnazik'i Yunan askerine teslim eden köyün muhtarı değil imamıdır.
- 14) Bu nakaratın diğer iki varyantı şöyledir:
1- Ah turnam Atina'da durmam
Gider isem gelmem, nerelisin sormam
Turnalar hey !
(Kaynak kişi 8-Betül Kartal Derlemesi)
2- Durnam durnam
Ben buralarda durman
Gidersem gelmen
Uçarsam konman
(Kaynak Kişi 7-Ferya Çalış Derlemesi)
- 15) Bu nakaratın diğer bir varyantı da şöyledir:
Nazik Nazik
Gül benzine yazık
(Kaynak kişi 3- Ferya Çalış Derlemesi)
- 16) Bu dörtlüğün son iki mısraı :
Emmimin oğlu nişanlım
Sağ olsun da sallansın
şeklinde de söylenmektedir.
(Kaynak Kişi 2- Ferya Çalış Derlemesi)
- 17) Bu kıtanın son mısraında "Dacık kızı "geçmektedir.Dacık kızının manası "Türk kızı" dır.(Önceleri yabancılar Türklerden dacık diye bahsedermiş.)
- 18) Bu kıt'anın diğer bir varyantı şöyledir
Çiğ fasulye pişer mi?
Pişer pişer şişer mi?
Sen Yunansın, ben İslam
Bize nikah düşer mi?(Kaynak kişi 8- Betül Kartal Derlemesi)
- 19) Bu dörtlüğün üçüncü mısraı "Sallanıp da gezerken "olarak da söylenmektedir.(Kaynak kişi 2- Ferya Çalış Derlemesi)
- 20) Türkünün bu kısmının dörtlük olması gerekmektedir.Fakat türkü kulaktan kulağa aktarıldığı için ya kaynak kişiler tarafından tam hatırlanmamış ya da iki mısra daha eklenmiştir.
- 21) Bu rivayet Kaynak kişi 1(Ferya Çalış Derlemesi) tarafından belirtilmiştir.
- 22) Bu rivayet Kaynak kişi 2 (Ferya Çalış Derlemesi) tarafından belirtilmiştir.
- 23) Bu dörtlüğün diğer iki varyantı şöyledir:
1- Elma attım denize
Batmadı çıktı yüze
Atma anam denize
Biz de gidelim dedemize
(Kaynak kişi 4- Ferya çalış Derlemesi)
2- Elma attım denize
Gidiyor yüze yüze
Atma anne beni denize
Dönelim dinimize
(Kaynak kişi 8-Betül Kartal Derlemesi)
- 24) Bu dörtlüğün ikinci mısraı "Yunan gördü gözümü "olarak da söylenmektedir.(Kaynak kişi 2- Ferya Çalış Derlemesi)
- 25) Bu dörtlüğün ikinci mısraının iki varyantı daha vardır.
1- Kalm olur yorganı (Kaynak kişi 2- Ferya Çalış Derlemesi)
2- Çekiverdim yorganı (Kaynak kişi 3- Ferya Çalış Derlemesi)
- 26) Bu dörtlüğün bir varyantı da şöyledir:
Sepetten üzüm geldi
Mevladan izin geldi
Aç kapıyı ay annem
Yunan'dan gızın geldi
(Kaynak kişi 8-Betül Kartal Derlemesi)
- 27) Son iki paragraf kaynak kişi 1 (Ferya Çalış Derlemesi) tarafından anlatılmıştır. Ayrıca türkünün 1., 2., 3., 4., 5., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15, 17., 19. dörtlüklerini ve nakarat kısımlarını (kaynak kişi 1) Aysun Aksın söylemiştir.
* Gülnazik Türküsü, Trabzon ili civarlarında "Türk Kızının Türküsü "olarak bilinmektedir. (Kaynak kişi 8-Betül Kartal Derlemesi)

KAYNAKÇA

- 1) Eskişehir İl Yıllığı, 1967
- 2) SELEK Sabahattin, Anadolu Tarihi, İstanbul, 1981
- 3) ATATÜRK M.Kemal, Nutuk, Hazırlayan: H.Veldet Velidedeöglu, Cilt II., İstanbul 2000